

Oplev naturen

Kruusesminde og mod Lejodden

Din turguide nr. 8 af 8 i en serie med gode
forslag til en dejlig naturoplevelse i
Slagelse Kommune

SLAGELSE

Forord

Slagelse Kommune har meget at byde på. Vores natur er mangfoldig, og vi har et hav af muligheder for gode oplevelser og ture i vores nære omgivelser.

Som i mange andre forhold åbner viden og indsigt op for nuancer, og det, der tidligere bare var en smuk skov med et grønt bagtæppe, kan pludselig vise sig at være et landskab, der er skabt for tusinder af år siden i forbindelse med, at iskapten trak sig tilbage.

Men naturen er under konstant forandring, og moser udvikler sig i takt med, at det døde materiale formulder og giver plads til ny natur. Fuglene flytter ind, og den opmærksomme vandrer vil have mulighed for at møde mange forskellige arter. For de ekstra modige er der endda mulighed for, at man kan finde både ramsløg og liljekonvaller, den ene giftig og den anden spiselig. De ligner hinanden, men er alligevel nemme at se forskel på for det træned øje.

Naturen har utrolig meget at byde på. At udnytte den og gå korte eller længere ture er sundt for os alle, både for vores fysiske og mentale helbred. Derfor har vi i Slagelse Kommune lavet en serie af foldere, der skal bidrage til, at dine oplevelser og ture i naturen bliver endnu bedre. Tag dine venner og naboer med på turen og få en ekstra oplevelse samme med vores guidede naturvandring.

Jørgen Grüner
Formand for Miljø Plan og Landdistriktsudvalget

Oversigtskort. Den store røde prik viser turens udgangspunkt.

Kruusesminde og mod Lejodden

Længde: 6,5 kilometer.

Tid: 3 timer.

Sværhedsgrad: God adgang også for kørestolsbrugere med hjælper og gangbesværede.

Toiletforhold: Offentligt toilet på stationen. Husk 2-krone-mønter.

I forhold til en vandretur "derude i naturen" så starter du et lidt anderledes sted. Turen går fra Korsør Station, over gangbroen og ad asfaltvejen i retning af Kruusesminde.

Et tæt krat af tjørn og roser lukker hurtigt af for synet mod jernbanen mod Fyn. Du er på vej.

Straks efter det gamle stengærde, der engang delte Tårnborggårdens jorder fra Kruusesmindes jorder, møder du en udløber af Hjertestien (1).

Et par skovklædte bakkedrag kommer til. Det er bøg, eg, ask og lidt nyere gran – og så har de alligevel en del år på bagen. Store og flotte står de der. Løvtræerne nøgne i det tidlige forår. Senere klædt i kraftigt grønt løv.

Kongelig jagt

I det tidlige forår inden løvet dækker for udsynet, kan du med et skarpt øje ane en granitpæl (2), der rager op nær toppen i den bevoksning, som er nærmest kruusesminde. Det er en vildtbanepæl. Stenstøtten fortalte, at en meget betydelig person – ofte kongen – havde en jagtrute også kaldet vildbane her.

Opfindelsen vildtbaner går helt tilbage til 1200-tallet. Der blev opsat egestolper til at markere de kongelige jagtruter. I løbet af 1700-tallet blev egestolperne udskiftet med tilhuggede granitpæle. Pælene betød, at ingen anden end de jagende royale måtte drive jagt her.

8.1. Gravand er her i mere end 100 eksemplarer i løbet af foråret.

De omkringboende bønder måtte se hjælpeløse til, når vildtet hærgede i afgrøderne. Ja de måtte endda stille op som klappere ved de kongelige jagter.

Nu om dage er jagt uden tilladelse – krybskytteri – ulovligt. Det straffes typisk med bøde. Dengang, da granitpælen blev rejst, var prisen for at jage ulovligt her voldsomt hårdere. Var man adelig krybskytte, var det fængsel. Var man lavere i hirakiet, var det hængning. Tilsyneladende herreløse hunde ved vildbanen blev straffet ved at få hugget det ene forben af.

Der står i dag vildtbanepæle både ved Lovsøanlægget inde i Korsør og ved indgangen til Korsør Lystskov fra campingpladsen ved Skovvej.

Hovedgården Kruusesminde

Mens du måske funderer over udviklingen i vores retssamfund, er du nået til et skilt ind til selve hovedgården Kruusesminde.

Gården er ikke mange hundrede år gammel. Det var Jørgen Kruise, en lokal stor-skibsreder og tidligere besætningsmedlem på en kanonbåd i Korsør, der i 1846 fik bygget gården. Siden har den skiftet ejer nogle få gange og har siden 1995 været ejet af Bjarne Hansen.

Hovedgården er meget smukt vedligeholdt, men ligger desværre ikke på din rute. Ejere vil naturligvis gerne have lidt privatliv, så en vej skarpt op til højre leder dig udenom og bort fra den helt private del af Kruusesminde.

Ad asfaltvejen kommer du op ad en skrap stigning. Her går vejen over i almindelig markvej (3). Du skal vælge den brede vej til højre. Du er på vej ud mod et stykke unik lokal natur. Du følger markvejen over bakkerne og kan fra toppene se, at du nærmer dig Lejsøen og Lejodden.

I foråret har du på din tur rig mulighed for at træffe både mange harer og rådyr. Agerhøns er der også en del af. Musvåger på jagt kredser over agrene. Alt i alt ser det ud til at denne del af agerlandets dyr trives. Sanglærken er her også, men i et ganske ringe antal. Lærken er som mange andre af det åbne lands småfugle gået voldsomt tilbage i antal. Herude er det desværre ikke nogen undtagelse.

Senere på året – i juni – forsvinder de helt store muligheder for at se mange af markens pattedyr. Det voksende korn skjuler dem.

Strandengen

Du er nået frem til strandengen ud mod Lejodden (4). Du følger stadig jordvejen, der løber udenfor langs stødhegnet.

Hvad er det for et sted, der ud over engene også består af op til flere søer og en odde?

Der er tale om en strandeng med forskellige græsarter, sandstar, engelskræs. Ud mod stranden står strandkål og den stikkende strandmandstro. Mod Storebælt er engene beskyttet af hovedsagelig stenstrand og små lave volde, der gennem årene er dannet af havets opskyl af tang, sand og sten.

Helt herude i den materielt forvirrede blanding vokser også sandkryb, strandmælde og spydmælde. Det er ikke noget, du kan komme til at se her og nu. Der er adgangsforbud i perioden 15. marts til udgangen af juli.

Ejer har været så venlig at sætte et bænkesæt op. Det er til at bruge, når den medbragte kaffe og kage skal nydes. Herfra har du god udsigt over begivenhederne. Husk bare at tage dit affald med dig, når du går videre.

Forbuddet er hensynet til de mange forskellige fuglearter, der raster og yngler derude på søen. På engene og langs Lejsøens bredder.

Den sorthvide vibe og den store strandskade er de første ynglefugle, der dukker op sydfra. Du kan i februar møde de hårdføre fugle. Lidt senere støder den stor præstekrave til. De første gæster har travlt med at komme videre nordpå, men andre af samme arter følger lige i hælene. Den rødbenede rødben kommer til sidst i marts. Klyden, den høje vadefugl med de lange matgrønne ben og det opadbøjede næb, er der også (5).

De store sort/hvide klyder er let genkendelige. Fuglen har fået tilnavnet skomagerfuglen på grund af sit opadbøjede næb. Det kan minde om en skomagars synål.

Du har også mulighed for at få den sjældne store kobbersnepe at se. Enkelte par af den flotte kobberfarvede fugl yngler herude.

En række forskellige andearter slår sig ned her. Du kan i april-maj se skeanden, pibeanden, spidsan-

den, krikanden, gråanden og knaranden. Allesammen ænder, der foretrækker moser og søer. Den store Lejsø gæstes også af ederfugle, hvinand og toppet skallesluger (6).

Og så er der gæssene. Meget store flokke af bramgæs opholder sig her i løbet af vinteren og indtil maj. I tusindvis står de her især morgen og aften. I løbet af dagen turnerer gæssene rundt i store flokke på besøg på de spirende marker ude i omegnen. Bramgæssene er ikke alene. Også grågæs i betydeligt antal er her samt lejlighedsvis få knortegæs, canadagæs og kortnæbbet gås.

Flere arter af terner kan ses her. Tidligt i april dukker splitternen op. Op mod tyve fugle slår sig ned ved søbredden. Det ser ud til, at de vil yngle, men vælger alligevel hvert år at fortrække – sandsynligvis til deres store koloni på Sprogø.

Fjordternen og havternen yngler her til gengæld. Den lille meget hurtigtflyvende dværgterne yngler her. Når du ser fuglen over Lejsøen, virker det næsten, som om den lille fyr er på speed.

I juni er langt de fleste af gæssene forsvundet. Antallet af vadefugle, der skal yngle, er til gengæld taget voldsomt til. Der er fordele ved at være mange.

Alle holder øje og er på vagt. Hvis noget, der ligner en trussel, nærmer sig – ja så er hele engen i et forstyrrende oprørt kog. En prik i det fjerne, der minutter efter skulle vise sig at være en havørn, sætter i god tid hele engen i alarmberedskab.

8.2. Den store kobbersneppe vogter i sin flotte sommerdragt over sit terretorie fra en pæl.

Sørne og klimaforandring

Der er noget med sørne herude. På godt og på ondt. Vores klima synes at være i forandring til det mere varme og tørre. Denne situation er alvorlig for Lejsøen og de andre små søer.

Der kommer kun vand til herude ved vinterstorme, hvor Storebælt slår ind over den smalle lave kyst. Regnvand tilføres fra oven og fra afvanding af de omliggende marker. Ved tørke begynder vandstanden i søerne at falde. Faldet fortsætter igennem forårsperioden. Små mudderbanker dukker op derude. Bankerne er til glæde for især terner og klyder, men vandstanden bliver ved med at falde, når solen brænder, og der ikke kommer vand fra oven.

Det bliver nu et kapløb med tiden, hvor de mange ynglefugle skal nå at have deres unger flyvefærdige, inden søerne tørrer ud. Udtørringen kan være næsten total fra midten af juli, hvor en del fugleunger stadig ikke kan flytte sig. Katastrofen truer.

Med alle disse udfordringer og dilemmaer i tankerne – og selvfølgelig også det at nyde nuet – følger du jordvejen videre rundt langs det elektriske hegn omkring engene og søerne.

Kysten

Du rammer kysten. Der hvor stejle skrænter går ned på stranden. Du vælger her markvejen, der går skråt ind over markerne, nærmest i retning af betalingsanlægget ved Storebæltsbroen.

På din venstre hånd vil du snart se resterne af en langdysse. Den er opført i bondestenalderen, altså for cirka 6.000 år siden (7).

Oppe mod højre. På bakketoppen næsten skjult af bevoksning kan du skimte en anden høj. Det er en gravhøj fra bronzealderen, som var for cirka 3.700 år siden. Efterkommere af de samme slægter kan formentligt have opført begge anlæg. Tankevækkende (8).

Du går her på en markvej, hvor du indenfor 300 meter kan se begravelsesmåder og trosretninger for en periode på måske 2.500 år.

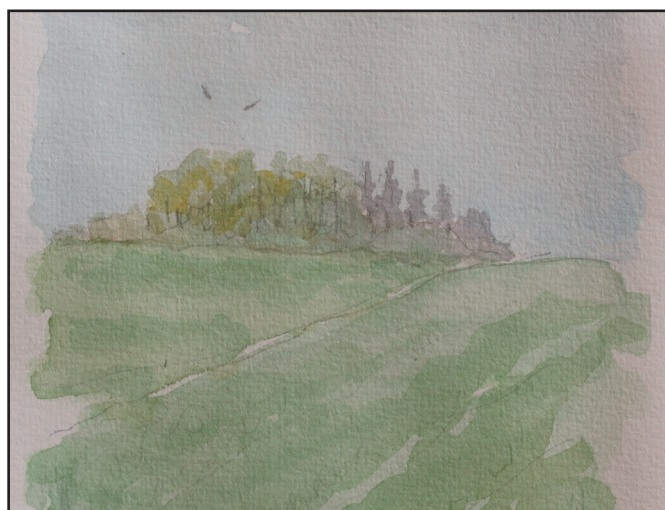
Du går videre ad markvejen. Udsigten over markerne er i al slags vejr rigtig flot. Fra nord kan du skimte Musholm, Romsø, Storebæltsbroen med Sprogø og videre mod Fyn. Længere mod syd er det spidsen af Langeland, Agersø og Omø (9).

8.3. Dværgterne. Lille med gult næb og hurtige bevægelser.

8.4. De fleste af markvejene skærer sig lige igennem landskabet med en fin udsigt til alle sider.

8.5. Højt oppe. Engang synligt vidt omkring ligger en gravhøj fra bronzealderen. Nu næsten skjult i en lund.

Men, har du lagt mærke til det? Der mangler ligesom noget. Der er stort set ingen insekter, der svirrer omkring dig. Hvor er de henne?

Insekterne mangler

Hvis du har lidt alder, kan du sikkert huske den gang, når du cyklede. På visse strækninger skulle du knibe øjne og mund sammen for ikke at sluge for mange insekter. Var du i bil, ja så kunne du opleve, at forrude, forlygter og front på bilen var klistret helt til af smadrede insekter. Får du denne oplevelse i dag?

Et forskningsprojekt vil i 2018-19 og 2020 forsøge at kortlægge, hvor mange og hvilke insekter der er ude i vores natur og altså også på markveje som her. Biler over hele landet kører i juni ud på ti kilometers ruter. Bilerne har fået monteret et fangstnet til insekter på taget. De indfangne små bitte dyr sendes til undersøgelse. Samtlige insekter tælles og artsbestemmes, hvorefter forskerne forventer at få et billede af insekternes situation i Danmark.

I Tyskland har man foretaget undersøgelser der viser, at antallet af insekter i nogle områder er faldet med op mod firs procent. Om tilsvarende er gældende i Danmark ved man ikke, men hvornår er du sidst kommet til at sluge et insekt?

Manglen af insekter sætter sine spor videre op i fødekæderne. På din tur har du ikke mødt fugle som stenpikere og gul vipstjert. Heller ikke bomlærke. De er væk. Ikke blot her, men mange steder i Danmark mangler blandt andre disse arter.

Følg nu den første markvej mod venstre. Du går nu i retning mod bygningerne på Kruusesminde igen. Her øverst på toppen af bakken bør du kigge dig tilbage: En enestående udsigt (10).

Du går et kort stykke. Ved første vej til højre drejer du ned og følger nu kanten af beplantning af meget forskellig art. Her er meget. Lige fra frugttræer til nyplantet gran.

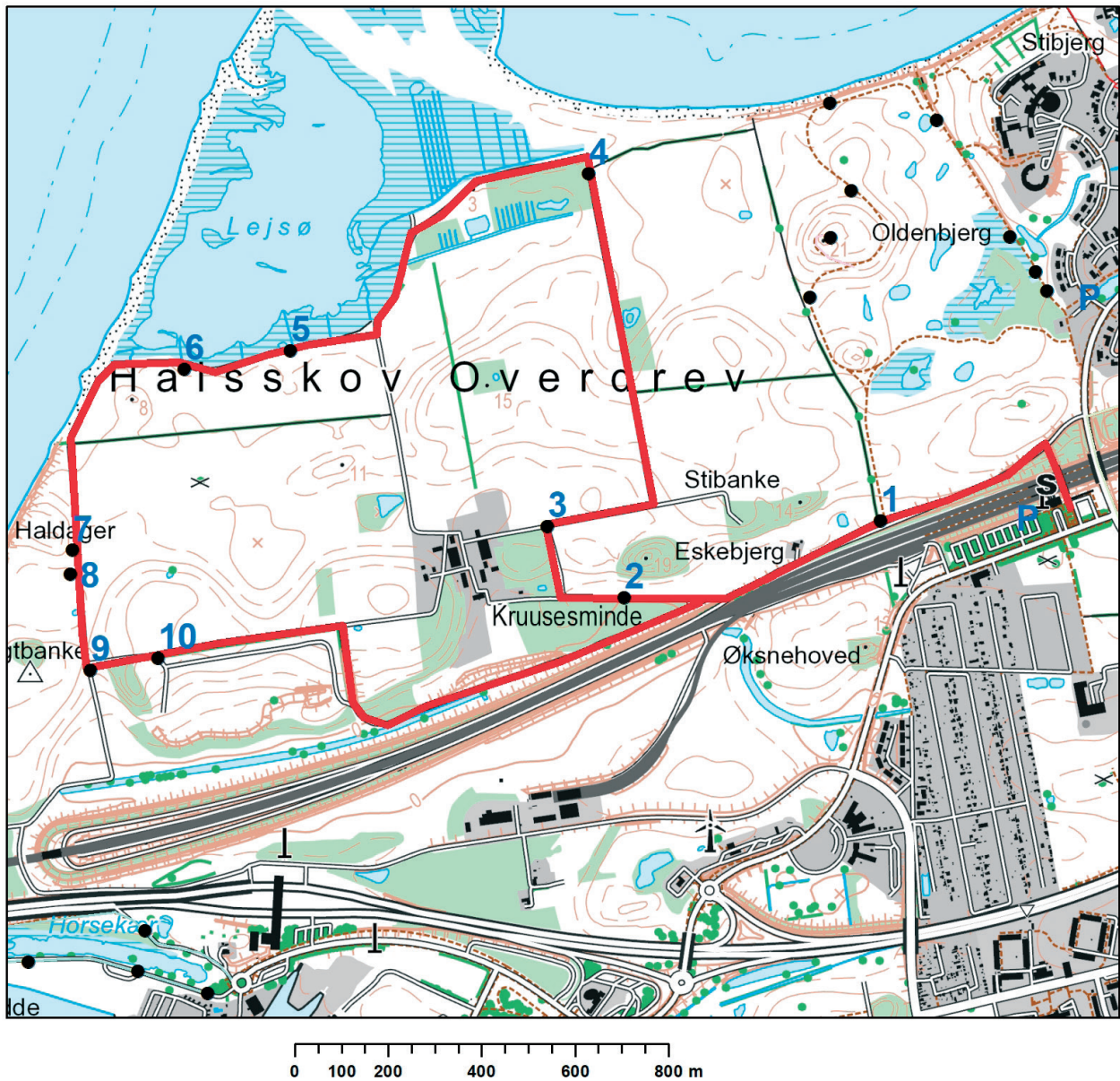
Du ender oppe på asfaltvejen mod Kruusesminde igen. Turen går herfra tilbage mod dit udgangspunkt igen. Du har gået langt. Du har været længe ude. Du har haft lejlighed til at komme "ned i gear" - slappe af. Du har, næsten uanset vejret, haft muligheder for at opleve noget af det, der sker derude.

Dværgterne. Lille med gult næb og hurtige bevægelser.

Detailkort

Kortet viser, hvor du finder de 10 udvalgte punkter (1-10) på ruten.

Om forfatteren

Turbeskrivelsen i dette hæfte er forfattet og illustreret af Villy Jensen.

Villy Jensen er en lokal kunstner, naturelsker og ornitolog, der gennem mere end 50 år har skaffet sig et solidt kendskab til naturen omkring Korsør. Her har han været lokal guide på en lang række ture ved eng, strand og skov.

Han har deltaget i flere projekter for beskyttelse af vores natur, herunder arbejdet i en del år for Zoologisk Museum i København som ringmærker.

Han har desuden malet og tegnet naturmotiver gennem mange år.